

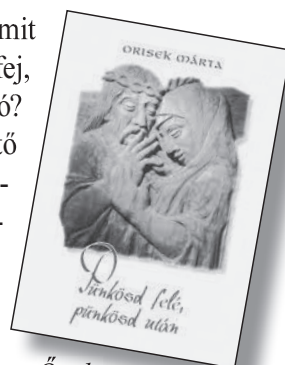
A vessző szimfóniája Orisek Márta: *Pünkösd felé, pünkösd után*, Szent István Társulat, Budapest, 2016.

Kompozíció. Szimfónia. Idegen szavak, festészeti és zenei (szak)kifejezések, amelyek Orisek Márta könyvének és verseinek a jellemzésére is bátran használhatóak. „Amikor az összes képet eldobtam, amit festettek rólad, / amikor az összes hozzád zengő orgona- és harangzúgásnál / hatalmasabb csönd érkezik, tudom, jelen vagy” (*Krisztus*). A pünkösdi szélzúgás, a tüzeső kihallgatása, a hallottak emberi szóra váltása, ritka és szerencsés esetben: a találkozó felek párbeszédének („égig érő / párbeszédben megsejtettek”) közreadása volna e kötet célja. Vegyes hangszerelésben, vegyes műfajokkal (versek, képversek, idézetek és illusztrációk) gazdagított „hegyi beszéd” a mesekönyvek között.

A jól megkomponált kötet hat, igen egyszerű, de annál jelentőségteljesebb címet viselő fejezetre tagolja, választja el egymástól az egyetlen lélegzethől metszett verseket, s az egyszerűség itt az egyenes beszédet hivatott kifejezni. Az egyszerűség az irányjelzők egyszerűsége is. (Csakugyan bajban volnánk, ha az útjelzőtáblák láthatóságát, olvashatóságát bármi is zavarná, homályosítaná!) S hogy (még) világosabb legyen az út, amelyet Orisek Márta bejárt, és amelyről olvasóinak beszámol, mintegy bizonyossággal és/vagy bizonyíték gyanánt Karácsony Sándortól vett idézeteket szólaltat meg, így jelöli ki azt a hagyományt, amelybe versei beágyazódnak. Ezt a szándékot erősítik a Dienes Valéria-, Bagdy Emőke-, II. János Pál pápa-idézetek, erről értekezik utószavában Deme Tamás is. E hagyomány megszólaltatásának a kulcsa a szerző édesapjának, Orisek Ferenc fafaragó művésznek a szoborsorozata: a fejezetek elején látható, szobrokról készült fényképek sora.

Utat, utazást írtam fentebb, de a megverselt történések nem a fizikai tér eseményei: „Fölmentem, / igen, mert tudtam, / meg kell indulnom felfelé [...] / Nélküle nem ébrednék sohasem”. A szerző az átmenetiség állapotát járja körbe. Kezdetben még gyermekként, bizakodó keresőként, majd a megfelelő pillanatban, egy vesszővágás következtében: Isten gyermekeként. Az Istent kereső ember és az ember elé siető Isten vonzása pörgeti ki a kötet *Őnélküle* (1991–2006) és *Őfele* (2006–2012) című fejezeteinek verseit. Az első egységet bevezető szobron Ádám és

Éva, talán a tudás fája alatt. De mit kereshet Ádám nyakán a kecskefej, a kecskeszarv? És hová tűnt a kígyó? A második fejezet (*Őfele*) bevezető illusztrációján templomjászlát cipelő faragott pásztorok. De lám, utánuk lopakodik egy disznó! Rejtély, ha nem éppen titok: miért? Azután következik az ölekezésbe

torkollott találkozás eseménye, az *Ővele* (2012–2014) fejezet és versei. Itt Cirenei Simon karolja át a két kezével keresztjébe kapaszkodó Jézust és keresztjét. Mindezidáig a földön nem láttam ennél szebb templomot. A negyedik fejezet versei *Őbenne* (2014–2015) cím alatt kerültek a kötetbe. Az egyesülés pörgette ki az *újembert*, az újember a verseket. Ahogy a fába faragott, körtáncot járó leányok összjátéka a harmónia, ember és Isten összhangja szól e versek minden sorából. És az ötödik fejezet *Derűenekeiből* is. És a feltámadt Krisztust megjelenítő, áldozati bárányt ölelő férfiszobor faragott földöntúli „arcbékéből” is. Végül, a *hegyről* való levonulás, a leválás lepkeszárnyú, ám annál súlyosabb mondatai zárják a kötetet. Pünkösdi kontemplációk az újember új életéről. (Erkölc)teológiai kérdésekről. Vajon ezért is váltott át itt versből prózába a szerző? – teszem fel a kérdést, és egyben kérdezem azt is: vajon lesz-e folytatás? A lélekből való (ujj)születés emlékműve e könyv, vagy a sarjadó költészet első számadása?

Kérdezném azt is, hogy vajon a pünkösd előtti „állapot”, a még-nem-fény-én szülte, alkotta azokat a sorokat, amelyeket az olvasó nehezen ért meg, képzel és/vagy fogad el, avagy a még-nem-fény-én-olvasó vaksága a megértés akadály? Íme, néhány efféle megbotlasztó sor: „néma fényt terem”, „tenger zuhan”, „asztal alá hullott ige”, „a zene túlvilági mosoly”, „dörmögő gondját ejti a köd”, „pirkadat pereg”, „éjed vérem virradtán ér haza”, „a bárány [...] éles fényt legel” stb.

Persze, a még-nem-fény-én a *másként* botlasztó sorokkal ellenben remekel. Íme néhány: „a tüdő megáll, a légszomj kékje létcserét ígér”, „megszülettem / negyvennyolc évesen”, „újjászülsz itt / életközépen”, „kinek, mikor érsz szívéig, ez változó, / halálunkkor már ott vagy”, „lombhullatástól / lombhullatásig tart az év”, „a láthatáron távol érted hallgatok”, „lényed időtlent lélegző jelen”, „az ősz sóhája templom, szuszogása város”, „a köd tornyok lábához aludni tér”, „Isten ölébe hulló gyümölcsé érne”.

Az értelmezés mutatóját a Pünkösdig tekerve azt halljuk: mintha visszavonulót fújna a Szél. Talán vissza kell vonnunk a fentieket, hiszen az „Őbenne” létállapotban (úgy tűnik) már nincsen helye a világi, az emberi rendnek. A képzavar, a túlírás, a lelassított nézés, „nagyotlítás”, az átvilágított vesék cseppjeinek mikroszkopikus, fáradságos láttatása itt egy másik világ természete szerint rendeződik. Be kell látunk: az *újember* beszéde önmagában/önmagához mérendő, védi magát, helytáll magáért: „nincsen határ, / mit zártak hittem, / tárva hazavár”; „Éggyökerű / a lelki fény, / Ég-idegű / a lelki szem”. Amikor a régi és az új ember közé kerül a vessző, csend, Pünkösöd lesz. Ekkor fog ecsetet, hangszert, tollat Isten, és megalkotja az újembert. Itt és ezen érte tetten a szerző a nagybetűs Alkotót, és erről a szempillantásról ad számot, töredékesen, mert másként nem (is) lehet, de hűségesen.

Darabjaiban is egy ez a sok kis egészből összeálló versözön, akár egy óriásfestmény, akár egy szimfónia. És derűs a hangja ennek a versbeszédnek. Vasadi Péteré, Takács Zsuzsáé, Hegedűs Gyöngyié, Halmai

Tamásé – és mindazon keveseké, akiket áthangszerelt a vessző. Szakrális költészetünk új nyelve ez, amely merész és határozott üzenetet hozott az istenfélelem, a vallásos félelem számára, és hitet tesz a derű vallása mellett, a derűs költészet igénylése mellett. „És eldőlnek félő fél-hitek, falak, / mert Te érkezel magad”. A találkozás és a találkozáshoz vezető út, valamint az utazás „szakrális költészete” bontja ki új virágát ebben a kötetben. Itt a versnek alakja (vízcsepp, Ostya, lépcső, dió, megannyi homokóra és kehely, serleg, aztán guzsaly, hegy, fenyőfa stb.) is van, az alaknak szimbolikája. Sem előbbieket, sem utóbbi nem fejthető meg egykönnyen, de aligha szükséges, hisz a geometria (így is) misztikus.

Karinthy Frigyes senki által meg nem hallgatott, ezért mindenkinek széjjelkiáltott titkát (ld. *Előszó* című verse), azaz: jó hírt hozott világunkba Orisek Márta, és szép verseket a 21. század magyar irodalmába. Szép és erős verseket – ahogyan a legkimagaslóbbak (*Függöny mögött; Együtt; A társ* stb.) esetében láttuk – továbbra is érdemes várunk a szerzőtől.

Iancu Laura

Jankovics Marcell: Pünkösöd (2008)